

MÉS INFORMACIÓ

<https://www.jesusmoncada.cat>

 BIBLIOTECA | ALPICAT
SANT BARTOMEU

 Biblioteques
Públiques
de Catalunya

Avinguda del Parc, 280
Espai La Lluna
ALPICAT
Whatsapp 606 12 78 33

A/e:
biblioteca@alpicat.cat

Web:
<http://www.alpicat.cat/biblioteca>

Catàleg Col·lectiu:
<http://argus.biblioteques.gencat.cat>
<http://atena.biblioteques.cat>

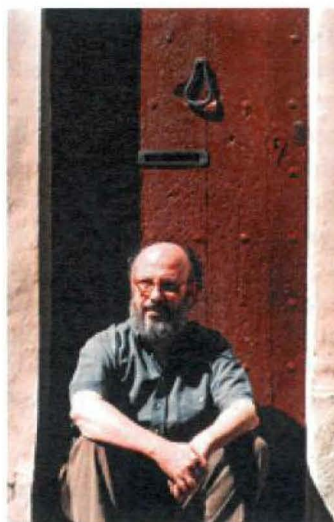

HORARI

De dilluns a divendres de 8:30 a 20:30

Bústia exterior de retorn de préstec

Ens trobem el dia:
28 de novembre de 2024, 21:15h.
Moderador: Andreu Loncà

JESÚS MONCADA *Estremida memòria*

Jesús Moncada (1941-2005) va créixer a Mequinensa, va estudiar a Saragossa i als vint-i-cinc anys es va instal·lar a Barcelona amb la intenció de dedicar-se a les seves dues vocacions: la pintura i la literatura. L'any 1967 va entrar a treballar a l'editorial Montaner y Simón d'ajudant de Pere Calders, que el va animar a escriure en el català de la Franja i va prologar el seu primer llibre, "Històries de la mà esquerra" (1981). La literatura de Moncada recrea des del principi la Mequinensa perduda sota les aigües del pantà de Riba-roja: *El Cafè de la Granota* (1985) i *Calaveres atònites* (1999) en forma de contes, *Camí de sirga* (1988), *La galeria de les estàtues* (1992) i *Estremida memòria* (1997) en forma de novel·la. El conjunt que ofereix és el gran tapís de la vida en un poble visitat per totes les cruències de la història, i gairebé per cap de les comoditats modernes, tret d'una presa que el va destruir. Guardonats amb els grans premis de Catalunya, els llibres de Moncada s'han traduït a una vintena de llengües.

Club de Lectura - Biblioteca Sant Bartomeu

Dir que Mequinensa és el Yoknapatawpha o el Macondo de Jesús Moncada sembla una evidència, gairebé un lloc comú, però és que a més és una gran inexactitud, perquè, al contrari que les projeccions mítiques nascudes de la imaginació de Faulkner i de García Márquez, Mequinensa sí que va existir (i existeix encara, una mica traslladada riu amunt), i sí que va estar poblada per homes i dones que van riure i plorar i néixer i matar i sobretot morir. No és cap invenció d'un escriptor que, tanmateix, va ser capaç de convertir-la en un territori literari mític i fertilíssim. Algú capaç de generar un espai entre la terra que trepitjava i l'aire que s'inventava, entre la vida i la imaginació, on abocar-hi tot l'ofici literari que atresorava, que era molt.

Estremida memòria és un monument literari construït com un mecanisme de precisió digne d'estudi a les millors universitats del món, si n'hi hagués. És potser el llibre de Moncada que més combina tradició i modernitat (o n'hauriem de dir postmodernitat? Ah! Quina murga, la xerrameca acadèmica), el que més s'envitricolla —amb gràcia i amb una tècnica virtuosíssima— a l'hora d'explicar una història inspirada en un fet real, un crim comès el 25 d'agost de 1877, en plena Restauració borbònica, quan quatre homes de Mequinensa van ser acusats d'haver assaltat el recaptador del Banc d'Espanya. Tots quatre són condemnats a mort i és en l'espera de l'execució sumaríssima, de nit i a traïció, que es desplega un dels eixos temporals de la novel·la, al qual se n'hi superposaran uns quants més, perquè tot es desencadena a partir del típic motiu del manuscrit trobat i la posterior explicació, a trossets i subtrossets i capítols i subcapítols, d'enrere cap endavant i d'endavant cap enrere, de com el qui ha trobat el manuscrit el va llegint i es va esfereïnt en conèixer la reacció de les dones, mares, filles, germanes, amants i àvies dels condemnats que només intentaven reclamar el que era seu: la carn i la sang dels homes, fills, germans, nets i amants que els havien estat arrabassats per un poder llunyà i tirànic, com al capdavant és sempre el poder.

Hi ha set personatges, set punts de vista, set maneres de viure els mateixos fets. Hi ha la lectura (comentada a sota per un altre personatge) de l'home modern que aporta la mirada contemporània sobre unes maneres de viure i de fer que ja no s'estilen: la vida als cafès, a l'Església, els joves promesos, la feina a les mines, els bàndols irreconciliables entre faccions polítiques, les guerres que només se soterren temporalment i tornen a emergir amb força amb contrincants que són els mateixos amb els caps (o les calaveres) canviats. Hi ha un testimoni mut i majestuós de tot plegat, de la vida i de la mort, que no és altre que el riu Ebre per on davallen els llauts carregats de taüts, i no és tanta casualitat que aquestes dues paraules s'assemblin tant, un riu que rep aquí algunes de les descripcions més boniques que s'hagin escrit mai en català sobre un riu. Hi ha la força que només atorga el sentiment de pertinença al lloc on s'ha nascut. Hi ha una memòria que s'estremeix només de pensar que algú, llegint aquest llibre, la pot tornar a posar en marxa.

Marina Espasa per *Finestres*

L'obra de Moncada va recrear literàriament una geografia que coneixia molt bé, la de la seva Mequinensa natal, i que, inevitablement, es mitifica i pren un caire llegendari en títols com el que centra aquesta ressenya: una novel·la absolutament magistral, que reflecteix el nivell d'autoexigència cap a la seva escriptura que sempre va preservar («no soc un escriptor prolífic, a mi el que m'importa realment és la qualitat de l'obra que fas /.../ El que m'interessa és explicar una història, i explicar-la tan bé com puc»).

Vint-i-sis anys després de la seva aparició, *Estremida memòria* manté intacta la seva capacitat de commoure el lector, sobretot per la força i la bellesa de la prosa moncadiana: «Després, la boira va embolcallar els fets com un sudari. Una Mequinensa atùida, conscient de la humiliació que li havien infligit, va començar a falsejar-los per deslliurar-se'n», així ho explica a l'epíleg l'Arnau de Roda, en la que és la darrera carta inconclusa —de febrer de 1996— que aquest havia d'enviar al seu interlocutor epistolar que no és cap altre que Jesús Moncada, si la mort no se l'hagués endut abans. La Palmira, la seva filla, l'hi fa arribar finalment, després d'un temps de dol. La correspondència, plena de les observacions de l'Arnau sobre l'elaboració de la novel·la que duia a terme Moncada en aquells moments, té lloc entre 1995 i 1996. Aquest és un primer nivell narratiu, que dona a la història un interessant caràcter metaficcional.

Els comentaris del vell amic en aquestes missives —que tanquen cada part del llibre i inclouen una breu postdata de la filla, escrits amb un to irònic i sorneguer marca de la casa—, es basen en els records del seu avi Ulisses i en un manuscrit d'Agustí Montolí, escrivà de la població de Casp a l'època dels fets, al qual hi tindrà accés l'"estimat gratapapers", tal com l'anomena l'Arnau, i que constituiran el valuós material amb què Moncada bastirà la seva ficció i que vertebrarà l'altre nivell narratiu, el principal, de l'obra. Ambdós mecanismes s'aniran alternant fins al final, en una mena de contrapunt que busca "distanciar-se" d'un episodi tan colpidor.

Aquell succés, que no ha pogut ser esborrat de la memòria col·lectiva dels mequinensans, és evocat ara —és a dir, en el temps en què transcorre el relat, al darrer terç del segle XIX, a la vila corcada pel caciquisme, en uns anys polítics de restauració borbònica— per uns personatges que el van patir de prop. L'Amàlia, la Cinta, l'Octàvia, la Marta, la senyoreta Severiana..., recorden la progressió dels fets com si acabés de passar, d'ençà que va córrer la notícia: el crim grupal comès a la Val·lecomuna el 25 d'agost de 1877, la detenció dels culpables, el sentiment de revenja i acarnissament entre els vilatans que va precipitar el despietat desenllaç, l'execució pública final.

Estremida memòria és una novel·la coral, construïda amb la precisió del creador rigorós, que deixa que la tensió dramàtica vagi creixent i no acabi d'arribar mai al punt culminant —la qual cosa augmenta el plaer i la frisança del lector—, fins que el gran teló de la infàmia llargament covada cau, a la fi: toc de difunts, sentor de mort, silencis feixucs després de la cridòria.

Josep Gras per *El Temps*